

УДК 338.488.2.012.23:640.4

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ РИНКОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

Марта Мальська, Ірина Жук, Вікторія Кізіма

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000,
E-mail: malskym@ukr.net*

Розглянуто теоретичні засади розвитку готельного господарства, що є важливим рушієм розвитку сучасного національного господарства України. Готельне господарство як елемент структури туризму є однією зі складових міжнародних відносин, оскільки не лише залучає у державний бюджет значні кошти, а й формує імідж країни, обслуговуючи зовнішніх туристів. За умов ринкової економіки туристична галузь не може швидко й ефективно розвиватися без розвинутої готельної бази. Готельна справа і туристичний бізнес нерозривно пов'язані, ефективна система організації діяльності туристичної галузі сприяє раціоналізації підходів до організації готельного господарства. Туристична індустрія і готельна справа, як її важлива складова, забезпечують вагомий внесок в економіку держави, створюють нові робочі місця, уможливають ознайомлення туристів з історичною, культурною спадщиною народів, налагодження взаєморозуміння між регіонами країни та країнами, слугують засобом міжособистісних і міжнародних зв'язків.

Ключові слова: готельне господарство; готельна індустрія; готельна справа; готельна сфера; готельна галузь; готельний бізнес.

Постановка проблеми. Готельна індустрія має велике значення для України, оскільки може слугувати каталізатором економічного піднесення, залучаючи у бюджет країни значні кошти від зовнішнього туриста, що зупинився у тому чи іншому готелі. Готельне господарство як елемент структури туризму є однією зі складових міжнародних відносин, оскільки не лише залучає у державний бюджет значні кошти, а й формує імідж країни, обслуговуючи зовнішніх туристів.

Однак недостатня кількість готельних підприємств в усіх регіонах країни, їхня недосконала структура, невідповідність сучасним вимогам обмежують задоволення потреб споживачів у готельних послугах. Постала необхідність задоволення потреб споживачів готельних послуг саме тими підприємствами готельного типу, які є найдоцільнішими для конкретного регіону. Власники готельних підприємств та інвестори перебувають у пошуку дієвих інструментів оптимізації управлінських рішень, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних готелів, організаційно-економічних механізмів функціонування готельного господарства, які враховуватимуть позитивний історичний досвід розвитку готельного господарства як України, так і зарубіжних країн, здобутки сучасної теорії управління, теорії готельного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів розвитку та управління готельними підприємствами зробили вітчизняні вчені Л. Агафонова, І. Андренко, С. Байлик, О. Бейдик, М. Бойко, І. Галиця, Т. Дорошенко, В. Євдокименко, В. Кифяк, Л. Лук'янова, М. Мальська, І. Мініч, О. Мельник, Г. Мунін, Л. Нечаюк, І. Пандяк, Н. П'ятницька, Х. Роглев, Н. Телеш, В. Федорченко, В. Худо, В. Цибух, І. Школа, Л. Шматько та ін.

Теоретичні проблеми і практичні аспекти вирішення завдань розвитку та функціонування сфери готельного господарства, принципи його взаємодії з іншими сферами послуг висвітлено у наукових працях зарубіжних дослідників С. Бартлетта, Ф. Бастія, Р. Браймера, К. Енертон-Томаса, Д. Ісмаєва, Н. Кабушкіна, В. Квартальнова, Ф. Котлера, Г. Папіряна, Дж. Уокера, Т. Хіма, А. Чудновського, Х.-А. Шреплера та ін.

Мета дослідження полягає в уточненні та доповненні теоретичних засад розвитку готельного господарства в Україні.

Результати дослідження. Економічні перетворення, які відбуваються у світі та в Україні останніми роками, не минули туризму як однієї з найдинамічніших форм торгівлі послугами. У багатьох країнах туризм є прибутковою складовою національного господарства. Розвитку туристичної індустрії сприяють значні обсяги валютних надходжень, високі темпи зростання світової торгівлі, сталість тенденцій і закономірностей розвитку світової економіки.

Проблеми функціонування туристичної галузі сьогодні активно обговорюють у політичних, ділових і наукових колах, що засвідчує зростання її значення в житті суспільства. Науковці не припиняють дискусій стосовно визначення поняття "туризм".

Згідно з визначенням Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), туризм (від французького *tour* – прогулянка, поїздка) – подорож у вільний час, один з видів активного відпочинку.

Відповідно до Закону України "Про туризм", туризм – це тимчасовий виїзд (подорож) осіб з постійного місця проживання з пізнавальною, оздоровлювальною, професійно-діловою, спортивною, релігійною та іншою метою на термін від 24 годин до одного року поспіль, без заняття оплачуваною діяльністю в місці тимчасового перебування [7].

В "Енциклопедичному словнику-довіднику з туризму" туризм трактують як тимчасовий виїзд (подорож) громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства з постійного місця проживання з оздоровчою, пізнавальною, професійно-діловою, спортивною, релігійною та іншою метою без заняття оплачуваною діяльністю в країні (місці) тимчасового перебування [1, с. 52].

Водночас В. А. Квартальнов визначає туризм як низку явищ, взаємовідношень у результаті подорожей людей доти, доки ці подорожі не стали їхнім постійним перебуванням у певному місці і не пов'язані з отриманням ними будь-якого зиску [2, с. 26].

Вітчизняні фахівці в галузі туризму, характеризуючи туризм, називають його найдинамічнішою сферою людської діяльності, чинником економічного та культурного розвитку, захисту навколишнього середовища та історико-культурної

спадщини, міжнародного взаєморозуміння, миру, дотримання прав людини та основних свобод, без різниці в расі, статі, мові та релігії [4–6].

Погоджуючись з цими твердженнями, вважаємо за необхідність наголосити на тому, що туризм – це багатостороннє явище: важливий вид соціально-економічної діяльності, форма міжнародних зв'язків, одна з найдинамічніших галузей сфери послуг, а також один із видів активного відпочинку та рекреації. Це сполучна ланка між такими науками і сферами людської діяльності, як економіка, географія, історія, архітектура, медицина, культура, спорт та багато інших. Відповідно, туризм потребує пріоритетного розвитку і постійних капіталовкладень, які сторицею повернуться у державну скарбницю, враховуючи його швидку окупність.

Значення сталого розвитку туристичної індустрії для України визначається насамперед тим, що це дає змогу підвищити зайнятість населення, збільшити доходи громадян та, зрештою, підвищити добробут нації загалом.

Туризм як динамічне та універсальне явище виконує рекреаційну, соціальну, культурно-просвітницьку, виховну, екологічну, економічну функції.

Туризм як складова рекреації в сучасному суспільстві є важливою формою реалізації людиною своїх потреб у відпочинку, розвагах, лікуванні та оздоровленні. Виходячи з цього, можна стверджувати, що в основу рекреаційної функції туризму покладена фізіологічна та психологічна релаксація. Фізіологічна релаксація охоплює лікування, оздоровлення, відновлення фізичних сил і відпочинок, а психологічна – полягає у зміні місця постійного проживання, зміні оточення, отриманні нових вражень і відчуттів.

Особливого значення у сучасному суспільстві набуває соціальна функція туризму. Під впливом науково-технічного прогресу життя людини змінилося безповоротно. Зростання інтенсивності праці, масове використання комп'ютерної техніки, збільшення стресових ситуацій і відокремленість від природи дедалі частіше спричиняють зниження трудової та життєвої активності, зумовлюють накопичення фізичної та психологічної втоми. Туризм допомагає відновити і поповнити фізичні, емоційні та духовні сили людини.

В основу культурно-просвітницької функції покладено поєднання відпочинку з пізнанням життя, побуту, історії, культури, традицій, звичаїв народів, розширенням світогляду людини, розвитком її інтелекту, усвідомленням реальної картини світу і свого місця у ньому, формуванням естетичних смаків.

Підвищення рівня культури та обізнаності людей методами культурно-просвітницької та рекреаційної діяльності посилює просвітницьку значущість туризму.

Мандруючи світом з певними намірами, цілеспрямовано, людина вдосконалюється фізично і духовно. Потрапляючи під час подорожі у незвичні для себе умови, набуває певного життєвого досвіду, вчиться терпляче долати незручності, загартовувати тіло й дух, проявляти самостійність, зібраність, взаємодопомогу, доброзичливість, поважати культуру, традиції, світогляд народів інших країн.

З кожним роком зростає значення екологічної функції туризму, яка ґрунтується на охороні природи, збереженні природно-рекреаційних багатств. Туристичні ресурси є надбанням людства, отож захист природних, історичних, культурних і релігійних місць – одне з пріоритетних завдань під час мандрівки.

Водночас зростання навантаження на природу внаслідок розвитку туризму перетворюється зараз у проблему людства. Сучасний туризм, на жаль, також завдає шкоди навколишньому середовищу, що може послужити підставою для обмеження розвитку (наприклад, у певному регіоні) цієї галузі економіки. Отже, туристична сфера значною мірою залежить від стану екології, отож збереження навколишнього середовища є найважливішою передумовою розвитку туризму.

Значення економічної функції туризму проявляється передусім у диверсифікації економіки. Для обслуговування туристичної сфери створюють суміжні галузі, що сприяє зростанню доходів населення та підвищенню добробуту нації. Туризм стимулює розвиток таких елементів інфраструктури, як готелі, ресторани, підприємства торгівлі, розважальні заклади тощо, що дає змогу вирішувати важливі для будь-якої країни питання створення робочих місць, збільшення зайнятості населення.

Зі зростанням індустрії туризму за рахунок податків збільшується дохідна частина бюджету країни, зростають надходження іноземної валюти та обсяги інвестицій.

Вплив економічного чинника на розвиток туристичної сфери проявляється у розширенні виробництва товарів, у поживленні ділової активності вітчизняних та іноземних громадян, що, своєю чергою, сприяє збільшенню попиту на туристичні товари і послуги.

Отже, туризм міцно пов'язує людину та суспільство завдяки поєднанню відпочинку та пізнання світу, сприяє відновленню витрачених людиною емоцій і фізичних сил. За умов прогресуючої моральної спустошеності, втрати духовних орієнтирів, у час економічної та соціальної нестабільності туризм слугує саме тим чинником, який формує світоглядні орієнтації сучасної особистості. Водночас туристично-ресурсний потенціал, туристична інфраструктура, туристичне господарство, а також внутрішні та зовнішні туристичні потоки є важливими чинниками національної господарської системи.

Туристична індустрія у сучасному світовому господарстві впевнено утримує провідні позиції, а бурхливий розвиток туризму зумовлюється такими чинниками:

- зростанням обсягу доходів і платоспроможності населення;
- зменшенням тривалості робочого часу і збільшенням вільного часу;
- змінами в системі духовних цінностей суспільства;
- розвитком готельного господарства, ресторанної справи, транспортних мереж, авіаперевезень, інформаційних технологій і комунікацій;
- змінами у співвідношенні між міським і сільським населенням.

Зростання зайнятості населення позитивно впливає на добробут нації. Більше заробляючи, люди можуть більше витратити на туризм. Пропорційно зростанню доходів населення зростає попит на туристичні послуги.

Тенденція щодо скорочення в Україні чисельності сільських жителів за рахунок збільшення частки міського населення сприяє розвитку національного туризму, адже міське населення України активніше подорожує, і чим більше місто, тим більше його жителів надають перевагу туризму.

Свідомість людини постійно зазнає певних змін. Колись у структурі духовних цінностей домінувала орієнтація на проведення вільного часу з метою відновлення

фізичної активності та розумових сил задля підвищення продуктивності праці, потім вільний час використовували для нагромадження та споживання матеріальних благ. Сучасна людина вагому частку свого вільного часу присвячує туризму: подорож стала одним із засобів реалізації людиною своїх здібностей і можливостей, задоволення інтелектуальних і духовних потреб. Головне завдання туризму – створити умови для якомога повнішого освоєння подорожуючими багатогранного потенціалу світової духовності й культури, всебічної самореалізації духовно-культурного потенціалу, сутнісних сил людини, власного духовного світобачення та світосприйняття.

Сьогодні суспільство вже усвідомило, що, з точки зору етики туризму, потрібно дотримуватися раціоналізму. Відповідно, збалансована туристична діяльність повинна спиратися на такі засади: раціональне використання ресурсів; зменшення обсягів відходів; збереження місцевої самобутності; планування розвитку туризму; підтримка місцевої економіки; використання потенціалу певної місцевості; врахування інтересів зацікавлених сторін і місцевого населення; навчання персоналу; відповідальний підхід до популяризації подорожей; критична оцінка отриманих результатів.

Надзвичайно важливою передумовою успішного функціонування туризму є розвиненість інфраструктури. Інфраструктура виконує роль своєрідної сполучної ланки між усіма галузями, залученими у процес надання туристичних послуг. Інфраструктуру туризму формують: торгівля; житлово-комунальне господарство; громадське харчування; культурно-просвітницькі, медичні, спортивно-оздоровчі заклади; дозвілля; система безпеки та охорони правопорядку; транспорт і зв'язок; інженерно-технічне забезпечення.

Інфраструктуру туристичної галузі представляють комунікаційні мережі, транспортні магістралі, інженерні споруди, суміжні з індустрією туризму підприємства, які забезпечують туристам доступ до туристичних ресурсів, їхнє належне використання в цілях туризму. Діяльність туристичної індустрії також уможлиблюють підприємства зв'язку й торгівлі, дорожні і комунальні служби, прикордонні і митні переходи тощо. Отже, інфраструктура туризму – це стійка сукупність матеріально-речових елементів, які загалом створюють умови, сприятливі для раціонального відпочинку туристів.

Функціонування туристичної галузі можливе тільки за наявності матеріально-технічної бази, яку утворюють: будівельна індустрія, машинобудування, хімічна промисловість, ремонтний комплекс, місцева промисловість, легка промисловість, деревообробна промисловість, тваринництво, рослинництво.

Враховуючи те, що у відпочинковій сфері поєднується діяльність різних суміжних видів господарювання, а її економічна сутність проявляється через попит на споживання товарів і послуг, витрати споживачів, вважаємо за доцільне в основу аналізу покласти його поділ на сектори. Чи не найважливішим компонентом туристичної індустрії є готельне господарство.

У поняття “готельне господарство”, “готельна індустрія”, “готельна справа”, “готельна сфера”, “готельна галузь”, “готельний бізнес” у різний час та у різних країнах вкладали різні значення. Не вдалося подолати ці розбіжності і сучасній науці.

Для означення готельного сектору за умов адміністративно-командної системи вживали термін “готельне господарство”. Зі зростанням значення соціальної сфери та розвитком ринкових відносин на зміну йому прийшов термін, який на той час вже набув поширення у західній економічній літературі – “індустрія гостинності” [3, с. 328].

Автори М. П. Мальська та І. Г. Пандяк зміст понять “готельна справа”, “готельний бізнес”, “готельна індустрія” пов’язують з економічною діяльністю спеціалізованих підприємств, що пропонують на комерційній основі власні послуги і забезпечують клієнтам, які подорожують, необхідні умови для розміщення і харчування [4, с. 59].

Оскільки всі відомі визначення тією чи іншою мірою відображають господарську діяльність готельних підприємств, вживаючи терміни “готельне господарство”, “готельна індустрія”, “готельна справа”, “готельна сфера”, “готельна галузь”, “готельний бізнес”, пропонуємо у загальному контексті розуміти під ними готельну діяльність, тобто вважати їх синонімічними терміносполученнями.

Готельна діяльність – це господарська діяльність, пов’язана з виробництвом і наданням комплексного обслуговування на комерційній основі, яке забезпечує споживачеві необхідні матеріальні умови та послуги (основні та додаткові) під час подорожі.

Готельне господарство України привертає до себе значну увагу як складова економічної діяльності країни, що забезпечує фінансовий і господарський ефект. Відповідно до Державного класифікатора України, “діяльність готелів і ресторанів” передбачає два види діяльності – надання місць для тимчасового, переважно короткотермінового, проживання та надання готових страв і напоїв (алкогольних і безалкогольних) для споживання на місці.

Ключовим поняттям готельної діяльності є готель. Відповідно до Закону України “Про туризм”, готель – це підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається з шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов’язковим обслуговуванням [7].

В Україні сучасні підприємства готельного типу надають відвідувачам не тільки послуги розміщення, а й низку додаткових послуг: харчування, побутові послуги, транспортні, розважальні, послуги зв’язку тощо. Отже, готельні підприємства у структурі туристичної сфери виконують провідну функцію, пропонуючи споживачам комплексний готельний продукт.

Готельна індустрія України цілком орієнтована на споживання послуг і безпосередньо залежить від ділової активності, від руху зовнішніх і внутрішніх туристичних потоків. Своєю чергою, стан готельного господарства у державі активно впливає на життєдіяльність суспільства та водночас залежить від нього, від розвитку його виробничих відносин і продуктивних сил.

Водночас готельна галузь має велике значення для України як каталізатор економічного піднесення: у бюджет надходять значні кошти від зовнішнього туриста, що зупинився у тому чи іншому готелі. Готельне господарство як елемент структури туризму є однією зі складових міжнародних відносин: обслуговуючи зовнішніх туристів, тут не лише залучають у державний бюджет значні кошти, а й формують імідж країни.

Ситуація, що склалася сьогодні на світовому ринку готельних послуг і

безпосередньо впливає на стан готельної індустрії в Україні, характеризується такими процесами:

- глобалізація діяльності;
- готельні підприємства відмовляються від “широкої пропозиції” та переорієнтовуються на якість обслуговування;
- техніко-технологічні зміни;
- поглиблення спеціалізації;
- інтенсивне зростання кількості міжнародних готельних ланцюгів;
- розвиток мережі малих підприємств готельного типу;
- упровадження інноваційних технологій обслуговування.

Перебуваючи у постійному динамічному розвитку, готельне господарство з кожним роком зміцнює свої позиції. Перелічимо пріоритетні напрями розвитку сучасного світового готельного господарства:

- підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку готельних послуг;
- зміцнення позицій готельних ланцюгів на міжнародному готельному ринку;
- витіснення з ринку незалежних підприємств готельного типу, які не входять до готельних ланцюгів;
- зміна тенденцій в інвестиційній політиці міжнародних готельних об’єднань: надання переваги малим і середнім готелям з одночасним зменшенням акцентів на фешенебельні заклади розміщення.

Процеси, які відбуваються на світовому туристичному ринку, безпосередньо вплинули і на стан готельної галузі в Україні, змушуючи її до активного пошуку засобів подолання наслідків світової фінансової та економічної кризи, інтенсифікації виробництва готельного продукту, забезпечення необхідної його якості, створення об’єктів туристичної інфраструктури, які відповідатимуть світовим стандартам, підвищення кваліфікації персоналу, нормативно-правового та організаційного забезпечення туристичної та готельної діяльності, координації зусиль щодо просування туристичного продукту України на світовий ринок послуг.

Як засвідчує практика, ринок готельних послуг стає динамічнішим: у розвинених країнах світу, де туризм і сфера гостинності посідають важливе місце у структурі господарства, пропозиція випереджає попит, відповідно, поживляється конкуренція. Як наслідок, змінюються, трансформуються очікування клієнта, отож лише висока якість обслуговування та розширення спектра послуг може принести успіх сучасному готелю.

У наш час готель визначають вже не просто як місце для ночівлі. Це заклад, який надає комплекс послуг і багато в чому визначає спосіб життя того, хто подорожує, принаймні, на час його проживання у готельному номері. З розвитком туризму та готельного господарства з’являються нові заклади розміщення туристів. Єдиної класифікації готельних підприємств сьогодні не існує. Всесвітня туристична організація рекомендує типову класифікацію закладів розміщення (подаємо її у таблиці).

З кожним роком у готельній сфері з’являються нові форми діяльності, тому широкий спектр готельних підприємств, їхніх видів і типів робить будь-яку спробу уніфікації характеристик засобів розміщення умовною. Запровадити єдину

класифікацію готелів світу неможливо через низку притаманних кожній окремій країні особливостей, таких як: національні традиції, культурно-історичні чинники, розбіжності у критеріях якості та ін. Проте цілком можливо виокремити основні показники, якими різняться сучасні готелі: розташуванням, рівнем комфорту, призначенням, місткістю, поверховістю, типами конструкцій, режимом експлуатації, забезпеченням харчуванням, цінами, тривалістю проживання, наявністю в них транспортних засобів, формою власності, асортиментом послуг.

Таблиця 1

Стандартна класифікація засобів розміщення туристів (розроблено за [8])

Категорія	Розряд	Група
Колективні засоби розміщення туристів	Готелі та аналогічні засоби розміщення туристів	Готелі. Аналогічні заклади
	Спеціалізовані заклади	Оздоровчі заклади. Табори праці та відпочинку. Суспільні засоби транспорту. Конгрес-центри
	Інші колективні заклади	Помешкання, призначені для відпочинку. Майданчики для кемпінгу. Інші колективні заклади
Індивідуальні засоби розміщення туристів	Індивідуальні засоби розміщення	Власні помешкання. Кімнати, що орендують у сімейних будинках. Помешкання, що орендують у приватних осіб або агентств. Безкоштовне розміщення, що надають родичам або знайомим. Інші розміщення на індивідуальній основі

З метою просування на світовий туристичний ринок високих стандартів обслуговування, а також задля сприяння підтримці готельного обслуговування туристів чимало розвинених готелів світу об'єдналось у готельні ланцюги. З огляду на це, у структурі готельної галузі можна виокремити два види управління підприємствами готельного типу: незалежні готельні підприємства і засоби розміщення, які належать до готельного ланцюга.

Як засвідчує практика, провадження бізнесу об'єднаними зусиллями ефективніше від управління незалежними засобами розміщення. Підприємства, які об'єднані у ланцюг, провадять колективний бізнес і підпорядковуються одному керівництву

власників ланцюга, яке має право розподілу прибутку та несе відповідальність за всі витрати. На успіх готелю, що належить до ланцюга, працює багато чинників – від централізованого управління та маркетингу до об'єднаної системи бронювання місць і реєстрації клієнтів.

Щоб вистояти у конкурентній боротьбі, готельні девелопери вдаються до найрізноманітніших способів завоювати клієнта: створюють готелі на деревах, під землею, під водою, розміщують туристів у хатинах ескімосів, запрошують на обід з жирафами. З кожним днем боротьба за туриста в готельному бізнесі набуває дедалі більшого розмаху.

З метою розвитку туристичної галузі, задоволення запитів особистості, а також взаємобогачення соціальних зв'язків Україні, як і будь-якій державі світу, необхідний належний рівень розвитку готельного господарства.

Постійний розвиток готельної справи зумовлює поживлення усіх суспільно-економічних зв'язків, розвиток промисловості, торгівлі, науки, економіки, культури і спорту, піднімає рейтинг держави, її регіонів, мобільності людей, сприяє налагодженню міжособистісних контактів, обміну досвідом.

Стан готельної бази відіграє вирішальну роль під час вибору міст для проведення таких заходів світового масштабу, як чемпіонати світу, олімпіади, симпозіуми, сесії тощо, враховують і забезпеченість місцевості готельними підприємствами.

Інвестиції в готельну сферу – це капіталовкладення, позбавлені ризиків: вони приносять стабільний дохід (враховуючи те, що головним активом цього бізнесу є нерухомість, яка, за підрахунками експертів, у довгостроковій перспективі в середньому щороку дорожчає на 5 %). У розвинених державах світу інвестори переконалися в тому, що вкласти кошти у будівництво готелю означає інвестувати у престижний і перспективний вид бізнесу.

Сьогодні у готельну сферу інвестують як приватні особи, так і великі компанії. Приватні особи без досвіду роботи в готельній галузі інвестують кошти у стабільний і довгостроковий бізнес та, зазвичай, віддають готелі в оренду або в управління фахівцям готельної справи. Диверсифікуючи свої інвестиції у такий спосіб, вони намагаються зменшити ризики та забезпечити собі стабільний і довгостроковий дохід.

Власники найбільших готельних ланцюгів, тобто ті, хто вже має досвід роботи на цьому ринку, купують готелі у різних країнах світу з метою створення повноцінної готельної мережі та поширення власного бренду в світі; вони усвідомлюють, що інвестують у бізнес з найменшим ризиком.

Фінансова успішність готельного господарства залежить від того, які цілі ставить перед собою інвестор. Наприклад, витрати на будівництво три-, чотири- чи п'ятизіркового готелю не відрізнятимуться, причому облаштування фешенебельного готелю передбачає більше фінансових вкладень в інфраструктуру та матеріально-технічне забезпечення. На реконструкцію будівель під готелі потрібно значно менше інвестицій, а термін їхньої окупності за високої рентабельності значно скорочується.

На користь інвестування в готельну сферу свідчать і прогнози експертів ЮНВТО, за якими до 2020 р. світова індустрія туризму демонструватиме щорічний приріст

на 4 % і більше, передусім завдяки розширенню доступності авіаперельотів, поліпшенню туристичної та готельної інфраструктури, зміцненню фінансового становища туристів, глобалізації світової економіки.

Конкурентоспроможність підприємств на ринку готельних послуг залежить, насамперед, від якості готельних послуг і цін на них. Важливим чинником динаміки готельної справи, окрім економічних, соціальних, культурних, є бізнес-середовище, представлене значною кількістю самостійних незалежних підприємств готельної сфери, які прагнуть зміцнити свої конкурентні позиції та економічне становище, приваблюючи відвідувачів пропозицією кращих, ніж у конкурентів, умов проживання та обслуговування.

Щоб зміцнити свої конкурентні позиції на ринку готельних послуг, підприємству необхідно реально оцінити своє становище та прогнозувати можливу поведінку конкурентів. Це даватиме змогу суттєво підвищити свою конкурентоспроможність навіть за незначних змін у роботі.

Оцінюючи становище конкурентів, їхній стратегічний потенціал, необхідно визначити межі, в яких можливі їхні стратегічні дії. Аналіз передбачає освоєння значного обсягу інформації, яку необхідно опрацювати, узагальнити та на її основі сформулювати відповідні висновки.

Отже, діагностика конкурентного середовища, в якому функціонують готельні підприємства, слугує підставою для формування відповідної реакції підприємства на зовнішні зміни задля досягнення відповідних цілей. Щоб випередити конкурентів, стати лідером готельного бізнесу, готелям необхідно застосовувати власні специфічні засоби та інструменти, дотримуватися заздалегідь обміркованої стратегії. Запорукою успіху в конкурентній боротьбі за залучення й утримання клієнта є раціональне співвідношення ціни та якості. Причому визначальною у цьому співвідношенні є якість обслуговування, на основі якої формують ціну за ту чи іншу надану послугу. Якість обслуговування безпосередньо впливає на отримання готелем прибутку: тільки за високої якості послуг, що надають, готель може розраховувати на високу завантаженість.

Висновки. Результати дослідження засвідчують, що через недостатню кількість готельних підприємств в усіх регіонах України, недосконалість структури та невідповідність вимогам споживачів потреби у готельних послугах задовольняють лише частково. Розвиток готельної сфери в Україні, підвищення привабливості туристичного напрямку, збільшення потоку туристів значною мірою залежать від інвестицій. Щоб задовольняти потреби споживачів готельних послуг, необхідно створювати саме ті підприємства готельного типу, які є найдоцільнішими у конкретному регіоні. Виконати це завдання, правильно спрогнозувати параметри майбутнього готельного підприємства можна лише з урахуванням комплексу чинників, які впливають на розвиток і функціонування готельної сфери.

Розвиток готельного господарства значною мірою залежить від організаційно-економічного механізму управління: гнучкості, швидкого реагування на зміни чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, які активно впливають на діяльність готельних підприємств.

Дослідження стану готельного господарства в Україні вкотре доводить, що готельні послуги, які надають у країні, не відповідають світовому рівню та сучасним вимогам споживачів. Низька якість готельного продукту, а також відсутність сприятливого інвестиційного клімату зумовлюють необхідність створення в Україні нових конкурентоспроможних готельних підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В. А. Смолій, В. К. Федорченко, В. І. Цибух. – Київ : Слово, 2006. – 372 с.
2. *Квартальнов В. А.* Туризм : учебник / В. А. Квартальнов. – Москва : Финансы и статистика, 2003. – 320 с.
3. *Котлер Ф.* Маркетинг. Гостеприимство и туризм : учебник / Ф. Котлер, Дж. Боуэн, Дж. Мейкенз ; под ред. Р. Б. Ноздревой. – Москва : ЮНИТИ, 1998. – 787 с.
4. *Мальська М. П.* Готельний бізнес: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.
5. *Мальська М. П.* Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – Київ : Знання, 2008. – 661 с.
6. *Мальська М. П.* Організаційно-економічний механізм управління сфери готельного господарства в Україні : монографія / М. П. Мальська, В. Л. Кізіма, І. З. Жук. – Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2016. – 215 с.
7. Про внесення змін до Закону України “Про туризм” : Закон України №1282–15 [від 18.11.2003 р.] [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №13. – С. 180. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15/page>
8. World Tourism Organization UNWTO [Electronic recourse]. – Mode of access : <http://www2.unwto.org/>

Стаття надійшла до редколегії 07.09.2016

Прийнята до друку 19.09.2016

THEORETICAL PRINCIPLES OF DEVELOPMENT THE HOSPITALITY MANAGEMENT IN MODERN CONDITIONS OF MARKET ECONOMY

Marta Malska, Iryna Zhuk, Viktoriya Kizyma

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
E-mail: malskym@ukr.net*

Consider the theoretical principles of hospitality, which is an important driver of the development of modern national economy of Ukraine. Hospitality as part of the structure of tourism is part of the international relations, because, it is not only attracting to the state budget a lot of money, but it also forms the image of the country, serving foreign tourists. In a market economy the tourism industry can't quickly and efficiently develop without developed hotel base. Hotel business and tourism industry are inextricably linked; an effective system of organization of the tourism industry contributes to rationalizing approaches to hospitality. Travel and Hospitality industry, as its important component, provides a significant contribution to the economy of the state, creates new jobs, enabling tourists to explore the historical, cultural heritage, establishing understanding between countries and regions of the country, serves as a means of interpersonal and international relations.

Results of the research showed that due to inadequate number of the hotel businesses in all regions of Ukraine, imperfection of structure and disparity to requirements of consumers, only partially covers a needs in hotel services. The development of the hotel sector in Ukraine, raising the attractiveness of tourist direction, increasing the flow of tourists, mostly depends on investments.

Research the condition of the hotel industry in Ukraine, once again proves that the hotel services provided in the country, are not respond to international level and modern requirements of consumers. Low quality of the hotel product and the lack of a favorable investment climate, determines necessity the creation in Ukraine of new competitive hotel enterprises.

Key words: hospitality; hotel industry; hospitality; hotel industry; hotel industry; hotel business.